

**گزارش فعالیت های صورت گرفته
در منطقه اجرایی
پروژه تعمیم ترسیب کربن خراسان جنوبی
شهرستان خوسف
(سرچاه عماری)**

مولفان:

علیرضا یاری، عباس کارگر، فرشته فخر
مسعود پویافر

تمام مکاتبات و طرح سؤالات از طریق آدرس زیر پیگیری شود:
ایران - تهران - خیابان مینی سیتی اول جاده لشکرک - سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور - دفتر امور بیابان
تلفن: ۰۲۱ - ۲۲۴۸۸۵۴۱ - پست الکترونیکی: asst-npd@ircsp.net

ایران - خراسان جنوبی - بیرجند - خیابان ارتش - اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان جنوبی
دفتر پروژه بین المللی ترسیب کربن - تلفن: ۰۹ - ۳۲۲۱۴۹۹۸ - ۰۵۶ - فکس: ۰۵۶ - ۳۲۲۲۷۳۷۵
پست الکترونیکی: office@ircsp.net آدرس وب سایت: www.ircsp.net سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۹۹۰۰۴۹۹۸

گزارش فعالیت های صورت گرفته
در منطقه اجرایی پروژه تعمیر ترسیب کربن
خراسان جنوبی
شهرستان خوسف سرچاه عماری

عنوان و نام پدیدآور: گزارش فعالیت های صورت گرفته در منطقه اجرایی پروژه تعمیر ترسیب کربن خراسان جنوبی شهرستان خوسف (سرچاه عماری) / مولفان علیرضا یاری... [و دیگران].
مشخصات نشر: بیرجند: نشر چهار درخت، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۵۴ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نقشه (رنگی)؛ ۲۹×۲۲ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۱-۵۸-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: معاون علیرضا یاری، عباس کارگر، فرشته فخر، محسن عبدالحسینی، امیرمسعود پویافر.

موضوع: تربیت گیری، ذخیره سازی کربن - ایران - خوسف - نمونه پژوهی

شناسه افزوده: یاری اردکان، علیرضا، ۱۳۵۶ -

رده بندی کنگره: SD۳۸۷/۰۰۳۰۴۱۱۰۲

رده بندی دیویی: ۶۳۴/۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۶۱۵۵

به کوشش: علیرضا یاری، عباس کارگر، فرشته فخر، محسن عبدالحسینی، امیرمسعود پویافر

ناشر: نشر چهار درخت

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

امور فنی و طراحی: سوده معین

محل نشر: بیرجند

چاپ و صحافی: چاپ گلرو

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۱-۵۸-۸

قیمت: ۷۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر متعلق به پروژه بین المللی ترسیب کربن می باشد.

بیرجند - خیابان معلم - بین معلم ۴۴ و خیابان ۱۵ خرداد- نشر چهار درخت
تلفن: ۰۵۶-۳۲۴۳۳۲۸۶ همراه: ۰۹۱۵۵۶۱۷۱۵۵

4derakht@gmail.com
www.4derakht.ir

فهرست

۵	پیشگفتار
۶	مقدمه
۷	خلاصه اجرایی
۸	کلیات
۸	معرفی منطقه اجرایی
۹	چالش ها و مشکلات اولیه موجود در منطقه
۱۰	اهمیت اجرای طرح
۱۰	اهداف پروژه
۱۰	افتتاح پروژه تعمیم ترسیب کربن
۱۰	پتانسیل های موجود در منطقه
۱۱	الگوی مفهومی توسعه انسانی پایدار
۱۲	مراحل اجرای طرح
۱۳	۱- سرمایه انسانی
۲۱	۲- سرمایه انسانی
۲۹	۳- سرمایه مالی
۳۲	۴- سرمایه فیزیکی
۳۴	۵- سرمایه طبیعی
۴۲	برنامه های پیش رو
۴۲	چالش ها و مشکلات سال ۹۴
۴۲	دستاوردها
۴۳	صدای مردم
۴۴	رئیس و منشی های گروه های توسعه روستایی سرچاه عمارتی
۴۶	جدول اطلاعات گروه های توسعه روستایی منطقه سرچاه عمارتی
۴۷	نقشه محدوده اجرایی پروژه تعمیم ترسیب کربن
۴۸	اقدامات و دستاوردهای پروژه تعمیم به روایت تصویر
۵۴	تیم پروژه

پیشگفتار:

بدون شک سال ۲۰۱۴ را می‌بایست سال رشد و شکوفایی پروژه ترسیب کربن دانست. دستاوردها و موفقیت‌های چشمگیر پروژه در احیاء، توسعه و مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و گام نهادن در مسیر توسعه پایدار روستایی با نگاه ویژه به ارتقای وضعیت معیشتی جوامع محلی به عنوان یکی از ارکان کلیدی توسعه پایدار، موجب گردید پروژه در سطح ملی با استقبال و حمایت بی‌نظیر مسئولین ملی - استانی و نیز جوامع روستایی مواجه گردد. پیاده‌سازی الگوهای توسعه در جوامع محلی پر مخاطره بوده و دارای ابعاد پیچیده‌ای می‌باشد. ولی تجربه بیش از ده ساله پروژه ترسیب کربن، آن هم در یکی از محروم‌ترین مناطق کشور و با محدودیت‌های شدید بوم‌شناختی، ایمان و باور مسئولین و دست‌اندرکاران پروژه به نتایج و دستاوردهای آن و نیز حمایت، پذیرش مسئولین و تصمیم‌گیران ملی و استانی نسبت به اهداف و چشم‌انداز توسعه‌ای پروژه، باعث گردید دست‌اندرکاران و متولیان پروژه با عزمی راسخ و اراده‌ای استوار، در مسیر توسعه و تعمیم آن در سطح ملی گام بردارند. در این راه آنچه بیش از همه می‌بایست مورد توجه قرار می‌گرفت پرهیز از هر گونه تعجیل در انجام پروژه بوده است. از این رو در قالب یک برنامه مدون و گام به گام، گسترش پروژه در سه مرحله و در قالب سه تفاهم‌نامه مشترک با دفتر نمایندگی برنامه عمران ملل متحد عملیاتی گردید. در گام اول ۲ استان تهران و کرمان، در گام دوم استان البرز، سمنان، مرکزی و بوشهر و در گام سوم ۱۱ استان و یک منطقه شامل استان‌های خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، آذربایجان غربی، گلستان، اصفهان، فارس، ایلام، قم، سیستان و بلوچستان، یزد، نطقه جیرفت و کهنوج، تعهد اجرایی مدل ترسیب کربن را با عنوان "طرح مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و توسعه پایدار روستایی" بر عهده گرفتند.

تا پایان خرداد ماه سال ۱۳۹۱، پروژه - دانسته است در ۱۸ پایلوت اجرایی (۱۷ استان و یک منطقه)، ۱۰۷ روستا و در مساحتی بالغ بر ۱۰۳۶۰ هکتار، مجموع ۳۴۹ گروه توسعه روستایی و ۶۶ صندوق خرد اعتباری با عضویت ۴۰۵۵ نفر از روستاییان را تسهیل نمود.

ذکر این نکته ضروری است که ما در ابتدای مسیر طولانی توسعه پایدار قرار داریم و برداشتن گام‌های تکمیلی، آگاهانه و مبتنی بر پیش و جامع‌نگری، دوره مدیریت پایدار منابع طبیعی و توسعه روستایی در گام نخست نیازمند تدوین نقشه راه و در ادامه طرح، رویکردی جامع، واقع‌بینانه و عملیاتی می‌باشد. و این مهم بدون حمایت‌های علمی و فنی و همچنین انتقادات، سوزناکه‌ها و صاحب‌نظران و اندیشمندان این حوزه محقق نخواهد گردید.

امید است در آستانه تدوین برنامه ششم توسعه کشور (۱۳۹۵ - ۱۴۰۰) و سال‌هایی که به فرموده مقام معظم رهبری سال "دولت و ملت، هم‌دلی و هم‌زبانی" نامگذاری گردیده است، بتوان با استفاده از تجارب و درس‌های آموخته شده در این پروژه که در واقع روح و کالبد آن تمرین و تحقق هم‌دلی هم‌زبانی، مردم و دولت می‌باشد گام‌هایی موثر در مدیریت جامع و یکپارچه و نیز سیاستگذاری منابع طبیعی کشور را با خوریت تولید، اشتغال و افزایش بهره‌وری مناطق برداشت.

در پایان لازم می‌دانم از حمایت‌های مجدانه جناب آقای مهندس حجتی، وزیر محترم، بهاد کشاورزی، جناب آقای مهندس جلالی، معاون محترم وزیر و رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، آقای مهندس گرشاسبی معاون محترم آبخیزداری، امور مراتع و بیابان سازمان، آقای دکتر سعادت، مدیر کل دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت امور خارجه، مسئولان و دست‌اندرکاران برنامه عمران ملل متحد به ویژه نمایندگان مقیم برنامه عمران ملل متحد، آقای گری لوئیس دکتر فرزین، مهندس کامیاب و سرکار خانم مهندس درخشی و نیز از زحمات دست‌اندرکاران اجرایی پروژه در استان‌های دارای طرح تعمیم ترسیب کربن مدیران کل، معاونین فنی و مدیران اجرایی استان‌ها، روسای ادارات منابع طبیعی شهرستان‌های دارای طرح و تسهیلگران تقدیر و تشکر می‌نمایم.

همچنین از زحمات آقای مهندس سرداری، معاون محترم فنی دفتر امور بیابان و رئیس کمیته فنی - اجرایی طرح تعمیم ترسیب کربن، آقای مهندس پویافر معاون محترم پرسنلی دفتر امور بیابان و سایر همکارانم در دفتر امور بیابان که در اجرای پروژه ایفای نقش می‌نمایند سپاسگزاری می‌نمایم.

عباس کارگر

مدیر کل دفتر امور بیابان

و مدیر ملی پروژه ترسیب کربن

به دنبال ارائه گزارش های ملی و بین المللی، مبنی بر موفقیت چشمگیر پروژه بین المللی ترسیب کربن در توسعه پایدار روستایی با محوریت مدیریت جامع و یکپارچه منابع طبیعی و تاثیرگذاری مثبت پروژه بر سیاست های ملی و تصمیم گیران، سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور بر آن شد تا نتایج حاصله در امر مدیریت عرصه های منابع طبیعی را با عنوان طرح مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و توسعه روستایی (تعمیم ترسیب کربن) مورد بررسی مجدد قرار داده و به عنوان یک الگوی ملی اجرا نماید. تعمیم ترسیب کربن را می توان مهم ترین و بزرگ ترین دستاورد پروژه ترسیب کربن دانست. این طرح در راستای اجرایی نمودن سیاست های دولت مبنی بر بکارگیری مردم در امر حفاظت، احیاء و توسعه منابع طبیعی و گسترش رویکرد و الگوی بکار گرفته شده در این پروژه به سایر استان ها اجرا گردید. الگوی اجرایی این طرح بر اساس مبانی نظری و الگوی مفهومی توسعه پایدار است که به منظور دستیابی به سرمایه های اجتماعی، انسانی، مالی، زیرساخت و طبیعی، فعالیت های اصلی خود را در پنج گروه عمده شامل بسیج جامعه محلی، نهادسازی و کارگروهي، آموزش و بهره مندی از دانش و مهارت، درآمدزایی و ایجاد معیشت پایدار، بهبود خدمات توسعه ای پایه و مدیریت پایدار و مشارکتی منابع طبیعی استوار ساخته است.

طرح مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و توسعه روستایی (تعمیم ترسیب کربن) در ابتدا در اسفند ماه ۱۳۹۰ در استان های کرمان (با مصوبه هیئت دولت) و تهران به مرحله اجرا درآمد. در ادامه در اردیبهشت ۱۳۹۲، استان البرز، سمنان، مرکزی و بوشهر به طرح تعمیم ترسیب کربن پیوستند. رویکرد مدیریت مشارکتی موفق بکار گرفته شده در این طرح جهت احیای منابع طبیعی و سایر فعالیت هایی که به موازات آن در بخش برنامه ریزی توسعه روستایی بخصوص مدیریت منابع مالی در چارچوب شکل گیری گروه های توسعه روستا، صنایع و خدمات های بکار خرد و مشارکت زنان در فعالیت ها صورت گرفت، استقبال بسیار خوب کارشناسان منابع طبیعی استان ها، استانداران و سایر ارگان های اجرایی را به همراه داشت به طوری که در کمتر از یک سال ۱۲ پایتخت دیگر شامل استان های خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، آذربایجان غربی، گلستان، اصفهان، فارس، ایلام، قم، سیستان و بلوچستان، یزد و منطقه جیرفت و کهنوج در شهریور ماه سال ۱۳۹۳ به طرح تعمیم ترسیب کربن پیوستند که از این تعداد به جز ۳ استان فارس، سیستان و بلوچستان و ایلام که در حال پیگیری امور مربوطه برای تصویب موافقتنامه می باشند باقی استان ها دارای موافقتنامه استانی بوده و طرح را با پیشرفت چشمگیری به مرحله اجرا رسانده اند. این طرح در ۱۰۷ روستای کشور در حال اجرا می باشد.

در راستای تبیین الگوی اجرایی طرح مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و توسعه روستایی (تعمیم ترسیب کربن) و جهت ظرفیت سازی نیروی انسانی و آشنایی دست اندکاران با مفاهیم پایه، مبانی نظری، برنامه کاری سالانه طرح و ساز و کار هزینه کرد اعتبارات، تعداد ۱۴ کارگاه آموزشی برای کارشناسان ستادی، معاونین فنی، مسئولین مالی و ذیحسابان، مدیران اجرایی مشاوران و تسهیلگران استان های دارای طرح تعمیم ترسیب کربن برگزار گردید.

پروژه تعمیم ترسیب کربن خراسان جنوبی با مشارکت اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و استانداری استان خراسان جنوبی و در پی اجرای موفق پروژه بین المللی ترسیب کربن در روستاهای دشت حسین آباد غیناب شهرستان سربیشه و پیرو پیگیری های مجدانه مدیران استانی و بازدید به عمل آمده توسط معاون محترم وزیر و رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور جناب آقای مهندس جلالی و استاندار معزز از منطقه سرچاه عماري و موافقت ایشان بر اجرای پروژه تعمیم ترسیب کربن در منطقه سرچاه عماري از توابع شهرستان خوسف با اعتباری بالغ بر سالانه ۳۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات استانی به مدت ۵ سال در سال ۹۳ به تصویب رسید.

خلاصه اجرایی

در پروژه ترسیب کربن بحث توسعه متکی بر سرمایه‌های اجتماعی در کنار سرمایه‌های فیزیکی، مالی، انسانی و طبیعی ارزشمند بوده و جامع بودن مسائل مربوط به توسعه و پیوستگی عوامل موثر در توسعه مد نظر می‌باشد. لذا با توجه به این که توسعه روستایی می‌تواند آغازگر توسعه فرهنگ، اقتصاد، افزایش شاخص توسعه انسانی و همچنین مقدمه توسعه متعادل و همه جانبه کشور باشد بدین منظور به دنبال افتتاح پروژه تعمیم ترسیب کربن در منطقه سرچاه عماری شهرستان خوسف و نظر به اهمیت توانمند سازی جوامع محلی به عنوان یکی از اهداف پروژه در گام اول جلسات آشنایی با مسئولین و مردم برگزار و در ادامه ی جلب اعتماد و مشارکت مردمی گروه های توسعه روستایی تشکیل شدند به طوری که تا پایان خرداد ماه ۹۴ ۱۴ گروه توسعه روستایی متشکل از ۵ گروه زنان ۳ گروه مردان و ۶ گروه مشترک با ۳۰۴ عضو و پنج صندوق خرد اعتباری در ۵ روستا در منطقه آغاز به کار نموده و تا کنون موفق به پس انداز بیش از ۲۴۷ میلیون ریال شده اند و همچنین اعطای تسهیلات به طرح های اشتغالزا و غیر اشتغالزا از جمله فعالیت های یک ساله پروژه می باشد.

آموزش امور مالی و دفتری به رییس و منشی گروه های توسعه توسط تسهیلاتگر پروژه به منظور راه اندازی صندوق های خرد اعتباری و برگزاری آموزش های مختلف به اعضای گروه از دیگر فعالیت های پروژه می باشد به طوری که تا کنون ۳۰ دوره آموزشی اشتغالزا و غیر اشتغالزا به میزان ۱۴۵۵ نفر روز آموزش برگزار گردیده است.

از جمله فعالیت های احیای در این سال تولید نهال گلدانی با همکاری زنان روستایی با اعتبارات ملی و استانی، نهالکاری مراتع تخریب یافته، محله آباد و حصاردار، آبیاری عرصه های نهالکاری شده، احداث هلالی های آبگیر در عرصه های سیدی، مبارزه با آفات درختچه تاغ (شامل ملخ کوهاندار و آفت شپشک) و حفاظت، قرق و مدیریت چرای عرصه های احیای با همکاری جوامع محلی و نصب تابلوهای شناسایی و قرق بوده است.

همچنین در جهت پیشبرد اهداف پروژه و تعامل با ادارات شهرستان و استانی جلسات متعددی برگزار شده است که در پی آن تفاهم نامه های مختلفی شامل تفاهم نامه با کمیته امداد استان، محیط زیست استان، پست بانک کشور، جامعه نیکوکاری ابرار و صندوق کار آفرینی امید منعقد گردیده است.

برگزاری جلسات توسعه روستایی در روستاهای سال اول به منظور تدوین طرح توسعه روستا و اولویت بندی مشکلات، بکارگیری مشاور به منظور ارزیابی روابط کنشگران عضو گروه های توسعه و روستاهای جدید، توزیع مرغ بومی جزء فعالیت های پروژه در سال اول می باشد.

به منظور تقویت زیر ساخت های روستایی، کاهش تخریب مراتع و ترویج انرژی های نو پروژه اقدام به توزیع آبگرم کن های خورشیدی و جایگزینی تنور های گازی به جای تنور هیزمی نموده است. همچنین توزیع آب تصفیه کن، کاشی و سرامیک با هدف افزایش شاخص سلامت و احداث فضای سبز روستایی، توزیع نهال های مثمر و غیر مثمر و راه اندازی مجدد نمایندگی پست بانک منطقه از جمله فعالیت های دیگر در راستای توسعه زیر ساخت های روستایی بوده است.

در اولین سال اجرای پروژه تعمیم ترسیب کربن میزان پیشرفت فیزیکی ۱۰۰ درصد و پیشرفت مالی پروژه از جانب اعتبارات استانی ۱۰ درصد و اعتبارات ملی ۱۳۰ درصد می باشد.